Suomen Kylät
Finlands Byar

Eduskunta

Maa- ja metsätalousvaliokunta

Lausunto

21.09.2021

Asia: E 95/2021 vp Valtioneuvoston selvitys: Komission tiedonanto EU:n pitkän aikavälin maaseutuvisiosta - Vahvat, verkottuneet, selviytymiskykyiset ja vauraat maaseutualueet

Suomen Kylät ry kiittää mahdollisuudesta lausua EU:n pitkän aikavälin maaseutuvisiosta.

Suomen Kylät ry yhtyy Suomen kantaan pitäen komission tiedonantoa EU:n pitkän aikavälin maaseutuvisiosta erittäin tervetulleena ja kannatettavana. On erittäin tärkeää, että maaseutualueiden kehittäminen on korkealla EU:n agendalla ja maaseutualueiden kriittinen rooli tunnistetaan. Maaseutuvisiossa nostetaan vahvasti esille maaseutualueiden keskinäinen erilaisuus, paikallisiin olosuhteisiin soveltuvien yksilöllisten ratkaisujen löytämisen merkittävyys ja kehittämistoimien monialaisuuden tärkeys vastattaessa maaseutualueita kohtaaviin tulevaisuuden haasteisiin. Nämä ovat mielestämme elinehtoja aidosti vaikuttavalle maaseudun kehittämistyölle.

Maaseutuvisiossa Leader-toimintatapa ja yhteisölähtöinen paikallinen kehittäminen (CLLD) nähdään vaikuttavana sekä paikalliset erityispiirteet ja erilaisten maaseutualueiden erilaiset tarpeet huomioivana kehittämisvälineenä, jota tulee vahvistaa. Suomen Kylät ry on asiasta täysin samaa mieltä. Emme sen sijaan kannata Suomen kannassa esille tuotua ”muiden vastaavien toimintatapojen kehittämistä”. Koska on jo olemassa käytännössä toimivaksi osoittautunut yhteisölähtöisen paikallisen kehittämisen toimintamalli, rinnakkaisten ja päällekkäisten mallien rakentaminen on rajallisten resurssien tuhlausta heikentäen samalla toiminnan kokonaisvaikuttavuutta.

Suomessa on toteutettu Leader-toimintaa ansiokkaasti jo 25 vuotta ja suomalainen Leader-toiminta on monissa tutkimuksissa ja selvityksissä todettu vaikuttavuudeltaan ja laadultaan Euroopan parhaimmistoon kuuluvaksi. Käytännössä Leader-toiminnan vahvistaminen on kuitenkin Suomessa tarkoittanut sen menetelmällistä kehittämistä rahoituspohjan säilyessä ennallaan – tai CAP27-suunnitelmaluonnoksessa inflaatiokorjattuna jopa hieman laskien kauteen 2014–2020 verrattuna. Toiminnan jatkuva, ylhäältä alaspäin johdettu kehittäminen yhdistettynä lisääntyneeseen hallinnolliseen taakkaan, on heikentänyt toiminnan reaalista rahoitusta entisestään. Toisin kuin monissa muissa maissa, Leader-toimintaan on Suomessa kohdistettu vain EU-säädösten edellyttämä vähimmäisrahoitus, eikä toimintatapa ole siten käytössä kuin Maaseuturahastossa, jossa se on pakollista 5% EU-rahoitusosuusvaatimuksella. Jotta maaseutuvision tavoite Leader-toiminnan vahvistamisesta toteutuu myös käytännössä, Suomen Kylät ry: n mielestä on selvää, että Leader-toimintatavan mukaiseen yhteisölähtöiseen paikalliseen kehittämiseen on kohdistettava jatkossa varoja kaikista Euroopan rakenne- ja investointirahastoista ja menetelmällisen kehittämisen sijaan Suomessa on jatkossa panostettava toiminnan laajentamiseen ja rahoituksen vahvistamiseen. Ensimmäinen askel on, että parhaillaan valmistelussa olevan kansallisen CAP-suunnitelman EU + valtio-osuuksien rahoitusesitys vuosille 2023–27 korjataan vastaamaan Leader-toiminnan osalta tosiasiallista tarvetta sen sijaan, että se on vain EU:n edellyttämä vähimmäismäärä. Kuntatasolla Leader-toiminnan vaikuttavuus on huomattu. Kuntarahoituksen osuus on saatu kasvamaan, myös valtio- ja EU-osuudet tulee korjata kuntien panostusta vastaavalle tasolle.

Maaseutuvisio jatkaa komission Älykkäät kylät -aloitteen jalkauttamista osaksi laajempaa eurooppalaista maaseudun kehittämisen kokonaisuutta. Suomen Kylät ry pitää Älykkäät kylät -teemaa ja sen tarjoamia mahdollisuuksia maamme yli 4000 kylälle merkittävinä. On ilahduttavaa, että teema on esillä aina vuoteen 2040 ulottuvassa pitkän aikavälin maaseutuvisiossa, sillä se viestii paikallisen, kylätasoisen toiminnan merkityksen laaja-alaisesta ymmärtämisestä ja teeman säilymisestä maaseudun kehittämisen keskiössä myös tulevaisuudessa. On kuitenkin tärkeää huolehtia siitä, että älykästä kylien kehittämistä tulkitaan riittävän monipuolisesti ja laajasti, jotta tarkastelu ei rajaudu ainoastaan digitalisaation edistämiseen.

Maaseutuvision erittäin kannatettavana tavoitteena on, että maaseudun kehittämiseen kohdistetaan jatkossa varoja aiempaa monipuolisemmin eri EU rahastoista ja ohjelmista. Myös varojen hyödyntämiseen liittyvän neuvonnan ja alueidenvälisen kokemuksen vaihdon edistämisen tehostamista pidämme tervetulleena ja tarpeellisena. Jotta neuvonta ja kokemusten vaihtaminen olisi kuitenkin aidosti vaikuttavaa, tulisi sitä tehdä mahdollisimman suorassa yhteydessä kohderyhmään. Valitettava tosiasia on, että mikäli tehtävää hoidetaan vain esitetyn, keskitetyn koko EU-alueen kattavan palvelun kautta, tieto ei tavoita suurinta osaa tiedosta potentiaalisesti hyötyviä toimijoita.

Suomen Kylät ry

Eliisa Vesisenaho
hallituksen jäsen ja Leader-jaoston varapuheenjohtaja

Suomen Kylien Leader-edustaja CAP-maaseuturyhmässä
Suomen Kylien Leader-edustaja Maaseutupolitiikan neuvostossa

Leader Pirkan Helmen ja EUROPE DIRECT Häme & Pirkanmaa -EU-tietopisteen toiminnanjohtaja